

بررسی رابطه شیوه‌های فرزندپروری و حل مسئله اجتماعی در جوانان شهر شیراز

سبا حیدری *

دانشجوی کارشناسی روان‌شناسی، مؤسسه آموزش عالی آپادانا، شیراز، ایران.

چکیده

پیچیده شدن روابط بین خانواده و فرزندان و مناسبات اجتماعی، انسان‌ها را با چالش‌های گسترده‌ای روبه‌رو کرده است. توانایی پاسخ دادن به این چالش‌ها نشان‌دهنده مهارت‌های فرد در روبه‌رو شدن با آنها می‌باشد. خانواده و جامعه با توجه به شیوه‌های فرزندپروری در کمک به رفع مشکلات جوانان و یا ایجاد و تشدید مشکلات و اختلالات رفتاری فرزندان و جوانان در اجتماع، نقش مهمی دارند. هدف از این پژوهش، بررسی رابطه شیوه‌های فرزندپروری و حل مسئله اجتماعی در جوانان شهر شیراز می‌باشد. و فرضیه این پژوهش این است که بین شیوه‌های فرزندپروری و حل مسئله اجتماعی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. مطالعه پژوهش حاضر، توصیفی از نوع هم‌بستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش را، جوانان شهر شیراز تشکیل دادند. ۱۰۰ نفر به‌عنوان نمونه با استفاده از روش در دسترس انتخاب شدند و به پرسش‌نامه شیوه‌های فرزندپروری بامریند و پرسش‌نامه مقیاس تجدیدنظر شده حل مسئله اجتماعی SPSI-R دزوریل و همکاران پاسخ داده شد. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش ضریب هم‌بستگی پیرسون و رگرسیون گام‌به‌گام در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ تحلیل شدند. نتایج حاصل از یافته‌های آماری نشان داد که بین دو متغیر شیوه‌های فرزندپروری و حل مسئله اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این موضوع نشان‌دهنده این است که نوع ارتباط والدین با فرزندان و شیوهی فرزندپروری به‌کاربرده شده بر نگرش و نحوه‌ی روبه‌رو شدن یک فرد با چالش‌های زندگی‌اش، تأثیر دارد.

کلیدواژه‌ها: شیوه‌های فرزندپروری، حل مسئله اجتماعی

مقدمه

پیچیده شدن روابط بین خانواده و فرزندان و مناسبات اجتماعی، انسان‌ها را با چالش‌های گسترده‌ای روبه‌رو کرده است. توانایی پاسخ دادن به این چالش‌ها، نشان‌دهنده مهارت‌های فرد در روبه‌رو شدن با آنها می‌باشد که در چنین شرایطی، نقشی کلیدی برعهده دارد. در واقع نوجوانان و جوانان، سرمایه اصلی و آینده‌سازان هر کشوری به‌شمار می‌روند. روان‌شناسان تأکید می‌کنند که باید به نیازهای روانی و عاطفی جوانان توجه ویژه‌ای شود و در کنار آن، بسترهای اجتماعی برای ایجاد اشتغال و ازدواج آنها فراهم شود تا این نیروی مولد و توانمند، آینده کشور را بسازد. از طرف دیگر، توانایی رفع مشکلات اجتماعی توسط فرزندان با توجه به شیوه‌های فرزندپروری^۱ توسط خانواده‌ها جوانان را با چالش مهمی روبه‌رو ساخته است (Aydoğan et al., 2017).

جوانان با عبور از دوره‌ی نوجوانی و ورود به جامعه و نهادهای اجتماعی، در تلاش برای داشتن زندگی خوب و یافتن هویت اجتماعی هستند. داشتن زندگی خوب، مستلزم برخورداری از مهارت‌های مهم زندگی است که یکی از این مهارت‌ها، مهارت حل مسئله اجتماعی است. این مهارت نیز تأثیر بسیاری بر هویت اجتماعی جوانان دارد و می‌توان گفت که بخشی از این هویت، توسط توانایی حل مسئله‌ی جوانان شکل می‌گیرد. نگرش و نحوه‌ی برخورد جوانان با چالش‌ها و مشکلات بسیاری که در زندگی روزمره و اجتماعی خود با آنها روبه‌رو می‌شوند و تلاش برای یافتن راه‌حلی برای آنها، نه تنها بر زندگی خود، بلکه بر زندگی اطرافیان‌شان نیز تأثیر می‌گذارد. خانواده، مهم‌ترین نهاد تربیت فرزندان، با نوع ارتباطی که با فرزندان خود دارند می‌توانند تأثیرات چشمگیری را بر نگرش، توانایی‌ها از جمله توانایی حل مسئله و رشد ذهنی آنها بگذارند. شیوه‌ی خاص تربیتی برگزیده توسط والدین از اهمیت بالایی برخوردار است. بنابراین با توجه به اهمیت توانایی حل مسئله اجتماعی^۲ و شیوه‌ی فرزندپروری والدین آنها، انجام این پژوهش ضرورت زیادی دارد.

ارتباط والدین و فرزندان از جمله موارد مهمی است که سال‌ها نظر متخصصان تعلیم و تربیت را به خود جلب کرده است. خانواده نخستین پایگاهی است که پیوند بین جوانان و محیط را فراهم می‌کند. جوانان در خانواده نگرش‌های اولیه درباره‌ی جهان را فرا می‌گیرند و از لحاظ ذهنی و جسمی رشد می‌یابند. هر خانواده، شیوه‌ی خاصی را در تربیت فردی و اجتماعی فرزندان خود به کار می‌گیرد که این روش، شیوه‌های فرزندپروری نامیده می‌شود. شیوه‌های فرزندپروری ترکیبی از رفتارهای مختلف والدین است که در موقعیت‌های گسترده‌ای روی می‌دهند و جو فرزندپروری بادوامی را پدید می‌آورند (رحمت زهی و همکاران، ۱۳۹۶).

والدین به عنوان اولین معلم و مربی در تربیت و چگونگی رفتارهای فرزندان مهم‌ترین نقش را دارا هستند و بی‌توجهی و اهمال در این امر، عواقب وخیمی را در زندگی فرزندان به وجود می‌آورد. والدین با رفتار، گفتار و در کل با نحوه و روش فرزندپروری، تأثیر زیادی بر الگوی رفتاری و ساختاری شخصیتی فرزندان در حال رشد خود گذاشته و می‌توانند از این طریق، فردی سالم و ناسالم از نظر روانی تحویل جامعه دهند. برخی والدین، روشی سختگیرانه و استبدادی را در پیش می‌گیرند که در آن، فرزندان باید تابع بی‌چون و چرای فرمان آنها باشند. برخی روشی سهل‌گیرانه و کاملاً آزادانه را اتخاذ می‌کنند که در آن، فرزند اجازه دارد تا هرطور که می‌خواهد عمل کند و برخی دیگر روشی منطقی، جدی و در عین حال گرم و صمیمانه را برمی‌گزینند که در آن، فرزندان از دلیل هر رفتار آگاه‌اند و حق اظهار نظر دارند و از لحاظ ذهنی و جسمی رشد می‌یابند (بالاخانی، ۱۳۹۹). از جمله مهم‌ترین عوامل در شکل‌گیری ویژگی‌های شخصیتی فرزندان، شیوه‌های فرزندپروری والدین آنها می‌باشد (ذکائی‌فر و موسی‌زاده،

1. parenting style

2. social problem solving

۱۳۹۹). در واقع، تعامل بین فرزندان و والدین و چگونگی برقراری ارتباط والدین با فرزندان، از مله مهم‌ترین و اساسی‌ترین عوامل، در بین عوامل مختلفی است که بر پرورش و رشد ویژگی‌های شخصیتی مثبت، تأثیر می‌گذارد (Kimble, 2015). دیاز^۱ (۲۰۰۵) عنوان نمود در شیوه‌های فرزندپروری سه ویژگی آشکار شده است که روش مؤثر را، از روش نه‌چندان مؤثر فرزندپروری جدا می‌سازد. این سه ویژگی عبارت‌اند از: پذیرش یا روابط نزدیک، کنترل و استقلال دادن. که از تعامل این سه ویژگی سه شیوه فرزندپروری مشخص می‌شود: مقتدرانه^۲، مستبدانه^۳ و سهل‌گیرانه^۴. والدین دارای شیوه مقتدرانه، از نظر پذیرش و روابط نزدیک رابطه‌ای معقولانه برقرار می‌کنند و همچنین از نظر میزان استقلال دادن به فرزند خود نیز، معقول و درست عمل می‌کنند. شیوه مستبدانه از نظر پذیرش و روابط نزدیک، پایین است و از نظر کنترل اجباری بالا و از نظر استقلال‌دادن پایین است. والدین با شیوه فرزندپروری سهل‌گیرانه، روشی مهرورز و پذیرا نشان می‌دهند و متوقع نیستند و کنترل کمی بر رفتار فرزندان خود اعمال می‌کنند. این والدین به فرزندان خود اجازه می‌دهند، در هر سنی که باشند خودشان تصمیم‌گیری کنند، حتی اگر هنوز قادر به انجام این کار نباشند (رحمت زهی و همکاران، ۱۳۹۶).

از دیدگاه بامریند^۵، فرزندپروری فعالیت پیچیده‌ای، شامل روش‌ها و رفتارهای ویژه است که به‌طور مجزا یا در تعامل با یکدیگر بر رشد فرزندان تأثیر می‌گذارد. درواقع، پایه و اساس شیوه‌ی فرزندپروری مبین تلاش‌های والدین برای کنترل و اجتماعی کردن کودک‌شان است (میری و میر، ۱۳۹۸).

حل مسئله اجتماعی نوعی سازه شناختی رفتاری است که شامل: جهت‌گیری مسئله، ارزیابی‌ها، احساسات و باورهای عمومی فرد در مورد توانمندی‌اش جهت مواجهه با موقعیت استرس‌زا و سبک‌های حل مسئله و کاربست مجموعه‌ای از فعالیت‌های شناختی رفتاری را نشان می‌دهد و در واقع، افرادی که مهارت حل مسئله اجتماعی قوی دارند، به‌طور فعالانه برای مشکلات راه‌حل پیدا کرده و با آن سازگار می‌شوند (شیخ‌الاسلامی و محرم‌زاده، ۱۳۹۷).

بیرامی و همکاران (۱۳۹۶)، حل مسئله اجتماعی به فرآیندی اشاره دارد که در آن افراد سعی می‌کنند تا روش‌های مقابله‌ای مؤثری جهت رویارویی با مسائل استرس‌زایی که در زندگی روزمره خود مواجه‌اند، کشف کرده و به کار ببندند. در واقع حل مسئله اجتماعی، نوعی تعامل مؤثر با تکالیف پویای محیطی است و فرد تنها در صورتی می‌تواند با محیط خود تنظیم شود، که بتواند اطلاعات حاصل از محیط را در یک بازه‌ی زمانی مشخص به‌طور موفقیت‌آمیزی تحلیل نموده و یکپارچه سازد.

دارش^۶ (۲۰۱۵) اظهار می‌دارد که شایع‌ترین راهبردهای شناختی حل مسئله شامل؛ حدس زدن و آزمایش کردن، ساختن یک لیست منظم، الگوسازی، برآورد کردن، زیرمسئله‌سازی، وارونه کار کردن، ساخت یک جدول و استدلال منطقی هستند.

دزوریلا و نزو^۷ عنوان نمودند که مهارت‌های حل مسئله^۸ بین فردی، شامل چهار مؤلفه مهارت شناختی: الف) تعریف مسئله و ضابطه‌بندی آن، ب) تعیین هدف، ج) ارائه راه‌حل‌های جایگزین و د) اجرای راه‌حل و واریسی است که این مهارت‌ها در فرآیند ارائه یک راه‌حل کارآمد، تعیین‌کننده می‌باشند و عملکرد حل مسئله افراد، به نتیجه این فرآیند مبتنی است (کاآبرایی و صیدی، ۱۳۹۶).

1. Dias, L.
2. authoritative
3. authoritarian
4. permissive
5. Baumrind
6. Darsh
7. D'zurilla & Nezu
8. problem solving skills

توانایی حل مسئله اجتماعی چندبعدی است و شامل دو بعد جهت‌گیری مثبت و منفی^۱ و سه سبک؛ حل مسئله منطقی^۲، حل مسئله تکانشی^۳ و حل مسئله اجتنابی^۴ می‌باشد. جهت‌گیری مثبت ارزیابی مسئله به‌عنوان یک چالش، باور به قابل حل بودن کلیه مسائل و باور به اینکه حل موفقیت‌آمیز مسئله نیاز به زمان و تلاش دارد، تلقی می‌شود و در جهت‌گیری منفی نیز ارزیابی مسئله از طریق مجموعه‌های شناختی، هیجانی و بازدارنده که نگرش به مسئله به‌عنوان تهدیدی مهم، شک به توانایی خود در حل موفقیت‌آمیز مسئله تفسیر می‌شود. از سوی دیگر، سبک منطقی روش سازنده حل مسئله که می‌توان آن را کاربرد آگاهانه و منطقی مهارت‌های حل مسئله مؤثر توصیف نمود و سبک تکانشی نیز، الگوی ناکارآمد حل مسئله است که فرد، فقط راه‌حل‌های محدودی را در نظر می‌گیرد و اغلب به‌صورت تکانشگری، اولین راهی که به ذهنش می‌رسد را عملیاتی می‌سازد و در نهایت سبک اجتنابی، دیگر الگوی ناکارآمد مقابله با مسائل اغلب تعلل، عدم فعالیت، انفعال و وابستگی را اتخاذ می‌نماید (Fusaro, & Smith, 2018)، شکوهی و همکاران، ۲۰۱۵).

موسی بیگی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان پیش‌بینی جامعه‌پسندی براساس سبک‌های تبادل اجتماعی و سبک فرزندپروری در دانشجویان نشان دادند که سبک فرزندپروری مقتدرانه، می‌تواند جامعه‌پسندی را پیش‌بینی نماید.

مجیدی‌نیا (۱۳۹۹) در پژوهشی نشان دادند که ارتباط اجتماعی مناسب و توانایی دریافت و ارسال پیام، کنترل عاطفی، بینش جوانان، مهارت‌های گوش دادن بر شکل‌گیری رفتار و شخصیت جامعه‌پسندی نقش دارند. ارتباط اجتماعی مناسب و مهارت ارتباطی بالا از طریق افزایش توانایی ارتباط سازنده و سالم با هم‌سالان منجر به دریافت حس خوب از تبادلات اجتماعی، تقویت بهداشت روانی و شکل‌گیری شخصیت جامعه‌پسند و مورد قبول عرف و اجتماع می‌گردد (مجیدی‌نیا، ۱۳۹۹).

ذکائی فرد و موسی زاده (۱۳۹۹) در پژوهشی نشان دادند که شیوه‌های فرزندپروری یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های مهم رشدی کودک در حیطه‌های مختلف اجتماعی و شخصیتی و عاطفی است. در همین راستا، در بسیاری از شرایط، اتخاذ شیوه والدین اقتدارپذیر و انعطاف‌پذیر، بیشترین تأثیر را برای رشد اجتماعی، شناختی، اخلاقی و عاطفی کودک دارد (ذکائی فرد و موسی زاده، ۱۳۹۹). خانواده‌هایی که در شیوه فرزندپروری منطقی از اصل همکاری و دموکراسی در روابط پیروی می‌کنند، توانایی بیشتری برای انطباق با تغییرات دارند، الگوهای ابراز وجود و اعتماد را به آنها ارائه می‌دهند؛ به گفته‌های کودکان خود گوش می‌سپارند و گفت‌وگو و تبادل اجتماعی را در آنها ترویج می‌دهند، همچنین روش انضباطی آنها توأم با گرمی، منطق و انعطاف‌پذیری است که منجر به پیشرفت در مهارت‌های ارتباطی، افزایش قدرت تبادلات اجتماعی و ایجاد ویژگی‌های شخصیتی مثبت همچون جامعه‌پسندی در آنها می‌شود (ذکائی فرد و موسی زاده، ۱۳۹۹).

صیدی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی نشان دادند که تبادلات اجتماعی از طریق گرفتن دیدگاه از دیگران و پیش‌بینی باورها و تمایلات آنها در زندگی اجتماعی نقش مهمی در جامعه دارد. همچنین، حسین‌نژاد و عبدالله‌زاده (۱۳۹۴) در پژوهشی نشان دادند که شیوه فرزندپروری والدین در اجتماعی‌شدن فرزندان و انجام رفتارهای مورد قبول عرف و اجتماع، نقش دارند. شیوه مقتدرانه بیشترین تأثیر را در رشد مطلوب و با کیفیت در زمان کودکی داشته باشد و منجر به تقویت مهارت‌های اجتماعی در بزرگسالی و ایجاد شخصیت جامعه‌پسند شود.

1. positive and negative orientation
2. rational
3. impulsivity
4. avoidance

لین^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی که به بررسی رابطه‌ی شیوه‌ی فرزندپروری و مهارت حل مسئله در جوانان پرداخته بودند، نشان دادند که کودکانی که با شیوه فرزندپروری منعطفی مانند شیوه‌ی فرزندپروری مقتدرانه بزرگ شده‌اند، مهارت‌های حل مسئله‌ی قوی‌تری دارند و در محیط‌های یادگیری رسمی و غیررسمی، مشارکت بیشتری داشته‌اند.

نین^۲ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی که به بررسی رابطه‌ی مدل حل مسئله و شیوه‌ی فرزندپروری پرداخته بودند، نشان دادند که افرادی که با شیوه‌ی فرزندپروری سهل‌گیرانه تربیت شده‌اند، روش حل مسئله‌ی خود را مدل جستجوگر می‌دانند و ترجیح می‌دهند در محل کار محدودیت‌های کمتری داشته باشند و راه‌حل‌های نو و بدیعی برای مشکلات دارند.

دروسا^۳ و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهشی نشان دادند که شیوه‌ی فرزندپروری به‌طور قابل توجهی به مهارت‌های حل مسئله اجتماعی در زمینه‌ی انتخاب راه‌حل مرتبط است. همچنین نشان دادند که افرادی که با شیوه‌ی فرزندپروری مقتدرانه تربیت شده‌اند، به احتمال بیشتری برای مشکلات مختلف اجتماعی از پاسخ‌های مثبت استفاده می‌کنند، درحالی‌که افراد تربیت‌شده با شیوه‌ی فرزندپروری سهل‌گیرانه، اغلب منفی‌ترین راه‌حل‌ها را انتخاب می‌کنند.

برت^۴ (۲۰۰۵) در مطالعه خود به این نتیجه رسید که نوع روابط نقش‌های مختلف در خانواده، منجر به بروز رفتارهای متفاوت از سوی فرزندان در عرصه‌ی اجتماعی خواهد شد و ازجمله اینکه تفکر جوانان و نوع سبک‌های تفکر آنها را شکل می‌دهد و نیز بیان نمود که بین شیوه‌های فرزندپروری والدین با سبک‌های تفکر فرزندان آنها ارتباط وجود دارد. خانواده و جامعه با توجه به شیوه‌های فرزندپروری در کمک به رفع مشکلات جوانان و یا ایجاد و تشدید مشکلات و اختلالات رفتاری فرزندان و جوانان، در اجتماع نقش مهمی دارند، اهمیت این موضوع اغلب زمانی بیشتر آشکار خواهد شد که وجود پیوند بین خانواده، فرزندان و حل مسئله اجتماعی را درک کرده باشیم. حل مسئله، در واقع یک فرآیندی شناختی-رفتاری پیچیده برای مقابله با شرایط مشکل‌زا در زندگی روزمره می‌باشد (Aydın et al., 2017). در این زمینه مفهوم حل مسئله اجتماعی ضمن تأکید بر حل مسئله در زندگی روزمره و دنیای پیچیده اجتماعی بیش از پیش خود را به‌عنوان موضوعی مهم در روان‌شناسی اجتماعی (شناخت اجتماعی) مطرح ساخته است.

ازاین‌رو پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه شیوه‌های فرزندپروری و حل مسئله اجتماعی در جوانان شهر شیراز انجام شد. و فرضیه اصلی این پژوهش این است که بین شیوه‌های فرزندپروری و حل مسئله اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع هم‌بستگی می‌باشد. جامعه آماری شامل جوانان شهر شیراز در سال ۱۴۰۲ بوده است که با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و پرسش‌نامه به‌صورت اینترنتی ارسال گردید. تعداد ۱۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری شده و جامعه آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از آزمون هم‌بستگی پیرسون^۵ و رگرسیون خطی^۶ استفاده گردید و نتایج مربوطه براساس نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۲ مورد تحلیل قرار گرفت. در این پژوهش از پرسش‌نامه‌های شیوه‌های فرزندپروری بامریند و پرسش‌نامه تجدیدنظرشده‌ی حل مسئله اجتماعی SPSI-R دزوریلا استفاده شده است.

1. Lin, X.
2. Neyen, J.
3. Derosa, V.
4. Burt
5. pearson correlation test
6. linear regression

الف) پرسش‌نامه شیوه‌های فرزندپروری بامریند: پرسش‌نامه ۳۰ سؤالی شیوه‌های فرزندپروری بامریند، که فرم اولیه این پرسش‌نامه دارای ۳۰ گویه است که توسط دیانا بامریند (۱۹۷۳) طراحی و ساخته شد. پرسش‌نامه شیوه‌های فرزندپروری بامریند توسط حسین‌پور (۱۳۸۱)، ترجمه شده است. این پرسش‌نامه شیوه‌های فرزندپروری والدین را در سه عامل اندازه‌گیری می‌کند.

سؤال‌های شماره ۱، ۶، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۱۹، ۲۱، ۲۴، ۲۸، به‌شیوه‌ی سهل‌گیرانه و سؤال‌های شماره‌های ۱، ۲، ۳، ۷، ۹، ۱۲، ۱۶، ۲۵، ۲۶، ۲۹ به‌شیوه‌ی استبدادی و سؤال‌های ۴، ۵، ۸، ۱۱، ۱۵، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۷، ۳۰، به‌شیوه‌ی قاطع و اطمینان‌بخش مربوط می‌باشد. که در مقابل هر عبارت ۵ ستون (کاملاً موافقم، تا حدودی موافقم، تا حدودی مخالفم، مخالفم، کاملاً مخالفم) به ترتیب از ۰ تا ۴ نمره‌گذاری شده است که با جمع نمره‌های سؤال‌های مربوط به هر شیوه، و تقسیم آن بر تعداد سؤالات، نمره مجزا به‌دست می‌آید. این پرسش‌نامه قبلاً توسط اسفندیاری (۱۳۷۴) و بینم (۱۳۷۹) مورد استفاده قرار گرفته است. اسفندیاری پایایی بازآزمایی این پرسش‌نامه را برای شیوه‌ی سهل‌گیرانه ۰/۶۹، برای شیوه‌ی مستبدانه ۰/۷۷ و برای شیوه‌ی مقتدرانه ۰/۷۳ گزارش کرده است. میزان پایایی این پرسش‌نامه توسط بورای به روش بازآزمایی برای شیوه‌ی سهل‌گیرانه ۰/۸۱، برای شیوه‌ی مستبدانه ۰/۸۵ و برای شیوه‌ی مقتدرانه ۰/۹۲ گزارش کرده است.

ب) پرسش‌نامه تجدیدنظرشده‌ی حل مسئله اجتماعی (SPSI-R): پرسش‌نامه تجدیدنظرشده حل مسئله اجتماعی R-SPSI (دزوریل و همکاران، ۲۰۰۲)، یک ابزار خود گزارشی از نوع لیکرت و دارای ۲۵ سؤال بوده و هدف آن اندازه‌گیری مهارت در حل مسئله اجتماعی می‌باشد و خرده‌مقیاس‌های آن، مقیاس جهت‌گیری مثبت به مسئله (PPO)، جهت‌گیری منفی به مسئله (NPO)، حل مسئله منطقی (RPS)، سبک تکانشی/بی‌احتیاط، سبک اجتنابی است. این مقیاس مبتنی بر کار قبلی مؤلفان است که پنج خرده‌مقیاس اصلی داشته و پنج بعد مختلف مدل حل مسئله اجتماعی دزوریل و همکاران را اندازه‌گیری می‌کند. روش نمره‌گذاری این مقیاس به این صورت است که خرده‌مقیاس جهت‌گیری مثبت به مسئله سؤالات، ۱۴، ۷، ۵. جهت‌گیری منفی، ۱۳، ۹، ۴، ۲. حل مسئله منطقی، ۲، ۸، ۱۶، ۲۰، ۲۴، ۲۵. سبک تکانشی/بی‌احتیاطی ۱۱، ۶، ۱۵، ۱۹، ۲۳ و سبک اجتنابی ۱، ۱۰، ۱۲، ۱۷، ۱۸ می‌باشند. دو مقیاس جهت‌گیری مثبت به مسئله (PPO) و حل مسئله منطقی (RPS) به‌عنوان خرده‌مقیاس حل مسئله سازنده، در نظر گرفته می‌شوند و به‌صورت مثبت نیز نمره‌گذاری می‌شوند. اما دیگر مقیاس‌ها که شامل سبک تکانشی/بی‌احتیاط (ICS)، سبک اجتنابی (AS) و جهت‌گیری منفی به مسئله (NPO) هستند، خرده‌مقیاس‌های حل مسئله ناکارآمد را تشکیل می‌دهند، که به‌صورت منفی (وارونه) نیز نمره‌گذاری می‌شوند. بنابراین براساس این ابزار توانایی حل مسئله اجتماعی (خوب) توسط نمرات بالا در (RPS)، (PPO) و نمرات پایین در (ICS)، (NPO) و (AS) مشخص می‌شود. درحالی‌که توانایی حل مسئله اجتماعی (ضعیف) توسط نمرات پایین در (PPO) و (RPS) و نمرات بالا در (ICS)، (NPO) و (AS) مشخص می‌شود. پایایی آزمون مجدد برای این پرسش‌نامه بین ۰/۶۸ تا ۰/۹۱ و ضریب آلفای آن بین ۰/۶۹ تا ۰/۹۵ گزارش شده است (دزوریل و همکاران، ۲۰۰۰). روایی‌سازه این پرسش‌نامه نیز با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و هم‌بستگی با دیگر مقیاس‌های حل مسئله و سازه‌های روان‌شناختی هم‌پوش، تأیید شده است (دزوریل و همکاران، ۲۰۰۰). در ایران مخبری و همکاران (۱۳۸۹)، ضریب آلفای ۰/۸۵ را برای پنج عامل سنجیده‌شده و ضریب پایایی بازآزمایی ۰/۸۸ را برای پرسش‌نامه حل مسئله اجتماعی کوتاه‌شده به‌دست آوردند. همچنین در این تحقیق بررسی ساختار عاملی بیانگر وجود پنج عامل اشاره‌شده در بالا می‌باشد. همه تحلیل‌های روایی، SPSI را به‌عنوان یک مقیاس حل مسئله اجتماعی تأیید کرده است (به نقل از عادل مخبری و همکاران، ۱۳۹۰).

یافته‌های پژوهش

جدول ۱. فراوانی جنسیت جامعه آماری

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	درصد فراوانی تجمعی
زن	۲۲	۰/۲۲	۲۲	۰/۲۲
مرد	۷۸	۰/۷۸	۱۰۰	۰/۱۰۰
جمع	۱۰۰	۰/۱۰۰		

براساس جدول ۱ جامعه آماری از لحاظ جنسیت تعداد ۲۲ نفر (۲۲درصد) مرد و ۷۸ نفر (۷۸ درصد) را زنان تشکیل داده‌اند.

جدول ۲. فراوانی سن جامعه آماری

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	درصد فراوانی تجمعی
≤ 20	۱۴	۰/۱۴	۱۴	۰/۱۴
۲۱ تا ۳۰	۷۲	۰/۷۲	۸۶	۰/۸۶
۳۱ تا ۴۰	۸	۰/۸	۹۴	۰/۹۴
≥ 41	۶	۰/۶	۱۰۰	۰/۱۰۰
جمع	۱۰۰	۰/۱۰۰		

براساس جدول ۲ جامعه آماری از نظر سن، تعداد ۸۶ نفر (۸۶ درصد) دارای سن زیر ۳۰ سال و ۱۴ درصد بالای ۳۰ سال سن دارند.

جدول ۳. اطلاعات تحصیلات جامعه آماری

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	درصد فراوانی تجمعی
دیپلم	۱۸	۰/۱۸	۱۸	۰/۱۸
کاردانی	۲	۰/۲	۲۰	۰/۲۰
کارشناسی	۶۸	۰/۶۸	۸۸	۰/۸۸
کارشناسی ارشد	۱۲	۰/۱۲	۱۰۰	۰/۱۰۰
جمع	۱۰۰	۰/۱۰۰		

براساس جدول ۳ جامعه آماری از نظر تحصیلات (۲۰ درصد) نفرادارای تحصیلات در حد کاردانی و دیپلم، (۶۸ درصد) نفر از آزمودنی‌ها دارای تحصیلات کارشناسی و (۱۲ درصد) نیز دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند.

جدول ۴. اطلاعات تأهل جامعه آماری

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	درصد فراوانی تجمعی
مجرد	۷۷	۰/۷۷	۷۷	۰/۷۷
متأهل	۲۱	۰/۲۱	۹۸	۰/۹۸
طلاق گرفته	۲	۰/۲	۱۰۰	۰/۱۰۰
جمع	۱۰۰	۰/۱۰۰		

براساس جدول ۴ جامعه آماری از لحاظ تأهل (۷۷ درصد) مجرد و (۲۱ درصد) متأهل و (۲ درصد) مطلقه به این سؤال پاسخ دادند.

جدول ۵. اطلاعات فراوانی تعداد خواهر هر پاسخ‌دهنده جامعه آماری

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	درصد فراوانی تجمعی
۰	۳۴	۰/۳۴	۳۴	۰/۳۴
۱	۴۵	۰/۴۵	۷۹	۰/۷۹
۲	۱۸	۰/۱۸	۹۷	۰/۹۷
۳	۳	۰/۳	۱۰۰	۰/۱۰۰
جمع	۱۰۰	۰/۱۰۰		

براساس جدول ۵ جامعه آماری از لحاظ فراوانی تعداد خواهر هر پاسخ‌دهنده، ۹۷ درصد دارای دو خواهر و کمتر از دو خواهر هستند.

جدول ۶. اطلاعات فراوانی تعداد برادر هر پاسخ‌دهنده جامعه آماری

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	درصد فراوانی تجمعی
۰	۳۴	۰/۳۴	۳۴	۰/۳۴
۱	۴۹	۰/۴۹	۸۳	۰/۸۳
۲	۱۳	۰/۱۳	۹۶	۰/۹۶
۳	۴	۰/۴	۱۰۰	۰/۱۰۰
جمع	۱۰۰	۰/۱۰۰		

براساس جدول ۶ جامعه آماری از لحاظ فراوانی تعداد برادر هر پاسخ‌دهنده، ۹۶ درصد دارای دو برادر و کمتر از دو برادر هستند.

جدول ۷. اطلاعات فرزند چندم خانواده بودن هر پاسخ‌دهنده جامعه آماری

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	درصد فراوانی تجمعی
اول	۳۹	۰/۳۹	۳۹	۰/۳۹
دوم	۳۷	۰/۳۷	۷۶	۰/۷۶
سوم	۱۳	۰/۱۳	۸۹	۰/۸۹
چهارم	۵	۰/۵	۹۴	۰/۹۴
پنجم	۱	۰/۱	۹۵	۰/۹۵
ششم	۲	۰/۲	۹۷	۰/۹۷
آخر	۳	۰/۳	۱۰۰	۰/۱۰۰
جمع	۱۰۰	۰/۱۰۰		

و همچنین براساس جدول ۷ جامعه آماری از لحاظ اطلاعات فرزند چندم خانواده بودن هریک از پاسخ‌دهندگان می‌باشد، که ۷۶ درصد از پاسخ‌دهندگان فرزند اول و یا دوم خانواده بودند و ۲۴ درصد فرزند سوم به بالا از جامعه را تشکیل می‌دادند.

یکی از مفروضه‌های آزمون تحلیل رگرسیون، نرمال بودن توزیع داده‌ها است. برای بررسی این فرضیه از آزمون کولموگوروف اسمیرنف^۱ استفاده شد. نتایج این آزمون برای بررسی مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌ها حاکی از آن است که تمامی زیرمقیاس‌های شیوه‌های فرزندپروری و حل مسائل اجتماعی، از مفروضه نرمال بودن پیروی می‌کنند ($P>0/05$).

در این پژوهش، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در بعد توصیفی، از شاخص‌های آماری میانگین و انحراف معیار و در بعد استنباطی از هم‌بستگی پیرسون و رگرسیون خطی استفاده گردید.

شاخص‌های توصیفی متغیرها

جدول ۸. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
شیوه مستبدانه	۲/۰۰۰	۰/۴۷۲۰۵	۰/۰۱۱	-۰/۲۹۲
شیوه مقتدرانه	۴/۰۲۵۰	۰/۲۹۶۹۱	-۰/۲۲۷	-۰/۷۰۵
شیوه سهل گیرانه	۳/۰۳۳۰	۰/۴۷۰۹۹	۰/۰۷۷	-۰/۲۶۱
جهت‌گیری مثبت	۳/۲۲۹۰	۰/۶۳۶۳۲	-۰/۰۱۶۰	-۰/۵۸۱
جهت‌گیری منفی	۳/۰۳۹۰	۰/۴۶۵۱۳	-۰/۳۶۶	۰/۱۵۵
حل مسئله منطقی	۳/۲۲۵۰	۰/۶۸۶۷۲	۰/۳۲۳	۰/۰۴۹
سبک تکانشی	۳/۷۲۰۰	۰/۷۵۹۰۵	-۰/۳۳۰	-۰/۴۹۷
سبک اجتنابی	۳/۰۸۰۰	۰/۷۰۰۹۴	-۰/۹۸۵	۰/۱۱۳

مقادیر شاخص‌های کجی و کشیدگی برای تمام متغیرهای بین ۲ و -۲ است. این شاخص‌ها نشان دادند که توزیع هیچ‌یک از متغیرها خارج از حالت نرمال نیست.

جدول ۹. ماتریس هم‌بستگی متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل متغیر وابسته	جهت‌گیری مثبت	جهت‌گیری منفی	حل مسئله منطقی	سبک تکانشی	سبک اجتنابی	فرزندپروری
جهت‌گیری مثبت	۱					
جهت‌گیری منفی	** -۰/۲۶۸	۱				
حل مسئله منطقی	** ۰/۵۳۹	** -۰/۴۷۱	۱			
سبک تکانشی	-۰/۰۶۸	* ۰/۲۰۶	* -۰/۲۳۶	۱		
سبک اجتنابی	* -۰/۲۳۵	** ۰/۳۸۸	** -۰/۵۶۹	** ۰/۵۰۸	۱	
فرزند پروری	* ۰/۲۰۹	-۰/۰۴۶	** ۰/۴۰۸	-۰/۱۸۲	* -۰/۲۵۵	۱

* $P<0/05$

** $P<0/01$

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش از ضریب هم‌بستگی پیرسون استفاده شد. (جدول ۹). هم‌بستگی یک معیار آماری است که جهت و قدرت رابطه بین دو متغیر عددی را اندازه‌گیری می‌کند.

در جدول ۹ آزمون هم‌بستگی پیرسون هریک از ابعاد متغیر مستقل (شیوه‌های فرزندپروری) با متغیر وابسته (سبک‌های حل مسئله اجتماعی) آمده است. همان‌طور که مشاهده می‌گردد بین جهت‌گیری مثبت، حل مسئله منطقی با شیوه فرزندپروری رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و بین سبک اجتنابی و شیوه فرزندپروری رابطه منفی و

معنی داری وجود دارد اما بین جهت گیری منفی و سبک تکانشی با شیوه فرزندپروری، هیچ گونه رابطه ای مشاهده نشده است.

الف) رگرسیون خطی جهت گیری مثبت به حل مسئله و شیوه های فرزندپروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)

جدول ۱۰. خلاصه نتایج رگرسیون جهت گیری مثبت به شیوه های فرزندپروری بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	R	R2	F	سطح معناداری
۱	۰/۳۱۹	۰/۱۰۲	۳/۶۱۸	۰/۰۱۶

به منظور آگاهی و حصول اطمینان از تأثیرات متغیرها بر یکدیگر و همچنین تأثیر متغیر مستقل و وابسته و هم بستگی میان این متغیرها، نسبت به محاسبه رگرسیون خطی چند متغیره و سنجش ضریب هم بستگی اقدام گردید. جدول بالا، نتایج رگرسیون خطی در مورد اثربخشی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را نشان می دهند. متغیرهای مستقل، شیوه های فرزندپروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه) می باشند که نقش آنها پیش بینی متغیر وابسته، یعنی جهت گیری مثبت به حل مسئله است. براساس جدول شماره ۱۰، سطح معنی داری (sig)، از ۰/۰۵ کمتر است و بنابراین معنی دار است. به این معنی که رگرسیون خطی معنی دار است و می توان براساس متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)، جهت گیری مثبت به حل مسئله را پیش بینی کرد.

همچنین براساس جدول ۱۰، به ارزیابی دقیق تر نتیجه رگرسیون می پردازد. براساس این جدول، مجذور هم بستگی تطبیق یافته^۱، مساوی ۰/۱۰۲ است. به این معنی که ۱۰/۲٪، واریانس متغیر جهت گیری مثبت به حل مسئله به وسیله متغیرهای (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)، قابل پیش بینی است.

جدول ۱۱. نتایج رگرسیون جهت گیری مثبت به مسئله بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد شده		t	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	Beta			
عدد ثابت	۰/۲۴۹	۱/۰۰۰			۰/۲۴۹	۰/۸۰۴
شیوه مستبدانه	۰/۳۱۸	۰/۱۳۵	۰/۲۳۶		۲/۳۵۱	۰/۰۲۱
شیوه مقتدرانه	۰/۶۱۵	۰/۲۱۷	۰/۲۸۷		۲/۸۳۷	۰/۰۰۶
شیوه سهل گیرانه	-۰/۴۴	۰/۱۳۲	-۰/۰۳۲		-۰/۳۳۰	۰/۷۴۲

جدول ۱۱ اطلاعاتی در مورد متغیر پیش بینی که در مدل وارد شده است را ارائه می دهد. جدول ۱۱، مقادیر ضرایب غیر استاندارد، و نیز ضرایب استاندارد (Beta)، را نشان می دهد. همان طور که در جدول آمده، سطح معنی داری (sig)، متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه) که از ۰/۰۵ کمتر و معنی دار است را نشان می دهد. به این معنی که متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه با ضریب ۰/۳۱۸، شیوه مقتدرانه با ضریب ۰/۶۱۵) قابلیت پیش بینی متغیر جهت گیری مثبت به مسئله را دارند.

(ب) رگرسیون خطی جهت‌گیری منفی به حل مسئله و شیوه‌های فرزندپروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل‌گیرانه)

جدول ۱۲. خلاصه نتایج رگرسیون جهت‌گیری منفی به شیوه‌های فرزندپروری بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	R	R ²	F	سطح معناداری
۱	۰/۲۳۴	۰/۰۵۵	۱/۸۵۴	۰/۱۴۳

جدول بالا، نتایج رگرسیون خطی در مورد اثربخشی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را نشان می‌دهند. متغیرهای مستقل، شیوه‌های فرزندپروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل‌گیرانه) می‌باشند که نقش آنها پیش‌بینی متغیر وابسته، یعنی جهت‌گیری منفی به حل مسئله است. براساس جدول ۱۲، سطح معنی‌داری (sig)، از ۰/۰۵ بیشتر است و بنابراین معنی‌دار نمی‌باشد. به این معنی که نمی‌توان براساس متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل‌گیرانه)، جهت‌گیری منفی به حل مسئله را به‌صورت خطی پیش‌بینی کرد.

جدول ۱۳. نتایج رگرسیون جهت‌گیری منفی به مسئله بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده		سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	Beta	t	
عدد ثابت	۴/۳۲۷	۰/۷۵۰		۵/۷۷۳	۰/۰۰۰
شیوه مستبدانه	۰/۰۴۲	۰/۱۰۱	۰/۰۴۳	۰/۴۱۷	۰/۶۷۷
شیوه مقتدرانه	-۰/۳۴۵	۰/۱۶۳	-۰/۲۲۰	-۲/۱۱۹	۰/۰۳۷
شیوه سهل‌گیرانه	۰/۰۰۵	۰/۰۹۹	۰/۰۰۵	۰/۰۴۶	۰/۹۶۳

جدول ۱۳ اطلاعاتی در مورد متغیر پیش‌بینی که در مدل وارد شده است را ارائه می‌دهد. جدول شماره ۱۳، مقادیر ضرایب غیراستاندارد، و نیز ضرایب استاندارد (Beta)، را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول آمده، سطح معنی‌داری (sig)، متغیر مستقل (شیوه مقتدرانه) که از ۰/۰۵ کمتر و معنی‌دار است را نشان می‌دهد. به این معنی که متغیرهای مستقل (شیوه مقتدرانه با ضریب -۰/۳۴۵ و عدد ثابت با ضریب ۴/۳۲۷) قابلیت پیش‌بینی متغیر جهت‌گیری منفی به مسئله را دارند.

(ج) رگرسیون خطی حل مسئله منطقی و شیوه‌های فرزندپروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل‌گیرانه)

جدول ۱۴. خلاصه نتایج رگرسیون حل مسئله منطقی به شیوه‌های فرزندپروری بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	R	R ²	F	سطح معناداری
۱	۰/۴۴۱	۰/۱۹۴	۷/۷۲۲	۰/۰۰۰

جدول بالا، نتایج رگرسیون خطی در مورد اثربخشی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را نشان می‌دهند. متغیرهای مستقل، شیوه‌های فرزندپروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل‌گیرانه) می‌باشند که نقش آنها پیش‌بینی متغیر وابسته، یعنی حل مسئله منطقی است. براساس جدول ۱۴، سطح معنی‌داری (sig)، از ۰/۰۵ کمتر است و بنابراین معنی‌دار

است. به این معنی که رگرسیون خطی معنی دار است و می توان براساس متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)، حل مسئله منطقی را پیش بینی کرد. همچنین براساس جدول ۱۴، به ارزیابی دقیق تر نتیجه رگرسیون می پردازد. براساس این جدول، مجذور هم بستگی تطبیق یافته، مساوی ۰/۱۹۴ است. به این معنی که ۱۹/۴٪، واریانس متغیر حل مسئله منطقی به وسیله متغیرهای (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)، قابل پیش بینی است.

جدول ۱۵. نتایج رگرسیون حل مسئله منطقی بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده		سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	Beta	t	
عدد ثابت	-۱/۳۶۹	۱/۰۲۲		-۱/۳۴۰	۰/۱۸۳
شیوه مستبدانه	۰/۴۶۱	۰/۱۳۸	۰/۳۱۷	۳/۳۴۰	۰/۰۰۱
شیوه مقتدرانه	۰/۷۳۶	۰/۲۲۲	۰/۳۱۸	۳/۳۱۸	۰/۰۰۱
شیوه سهل گیرانه	۰/۲۳۴	۰/۱۳۵	۰/۱۶۱	۱/۷۳۲	۰/۰۸۶

جدول ۱۵ اطلاعاتی در مورد متغیر پیش بینی که در مدل وارد شده است را ارائه می دهد. جدول ۱۵، مقادیر ضرایب غیراستاندارد، و نیز ضرایب استاندارد (Beta)، را نشان می دهد. همان طور که در جدول آمده، سطح معنی داری (sig)، متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه) که از ۰/۰۵ کمتر و معنی دار است را نشان می دهد. به این معنی که متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه با ضریب ۰/۴۶۱، شیوه مقتدرانه با ضریب ۰/۷۳۶) قابلیت پیش بینی متغیر حل مسئله منطقی را دارند.

د) رگرسیون خطی سبک تکانشی و شیوه های فرزند پروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)

جدول ۱۶. خلاصه نتایج رگرسیون سبک تکانشی به شیوه های فرزند پروری بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	R	R2	F	سطح معناداری
۱	۰/۲۰۳	۰/۰۴۱	۱/۳۸۰	۰/۲۵۴

جدول بالا، نتایج رگرسیون خطی در مورد اثربخشی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را نشان می دهند. متغیرهای مستقل، شیوه های فرزند پروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه) می باشند که نقش آنها پیش بینی متغیر وابسته، یعنی سبک تکانشی است. براساس جدول ۱۶، سطح معنی داری (sig)، از ۰/۰۵ بیشتر است و بنابراین معنادار نمی باشد. به این معنی که نمی توان براساس متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)، سبک تکانشی را به صورت خطی پیش بینی کرد.

جدول ۱۷. نتایج رگرسیون سبک تکانشی بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده		t	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	Beta			
عدد ثابت	۴/۷۵۲	۱/۲۳۲			۳/۸۵۷	۰/۰۶۱
شیوه مستبدانه	-۰/۲۰۷	۰/۱۶۷	-۰/۱۲۸		-۱/۲۴۰	۰/۲۱۸
شیوه مقتدرانه	۰/۰۳۰	۰/۲۶۷	۰/۰۱۲		۰/۱۱۳	۰/۹۱۰
شیوه سهل گیرانه	-۰/۲۴۴	۰/۱۶۳	-۰/۱۵۲		-۱/۴۹۸	۰/۱۳۷

جدول ۱۷ اطلاعاتی در مورد متغیر پیش‌بینی که در مدل وارد شده است را ارائه می‌دهد. جدول ۱۷، مقادیر ضرایب غیراستاندارد، و نیز ضرایب استاندارد (Beta)، را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول آمده، سطح معنی‌داری (sig)، متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه) از ۰/۰۵ بیشتر است. به این معنی که متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه) قابلیت پیش‌بینی متغیر سبک تکانشی را ندارند.

ه) رگرسیون خطی سبک اجتنابی و شیوه‌های فرزندپروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)

جدول ۱۸. خلاصه نتایج رگرسیون سبک اجتنابی به شیوه‌های فرزندپروری بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	R	R2	F	سطح معناداری
۱	۰/۳۱۳	۰/۰۹۸	۳/۴۸۳	۰/۰۱۹

جدول بالا، نتایج رگرسیون خطی در مورد اثربخشی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را نشان می‌دهند. متغیرهای مستقل، شیوه‌های فرزندپروری (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه) می‌باشند که نقش آنها پیش‌بینی متغیر وابسته، یعنی سبک اجتنابی است. براساس جدول شماره ۱۸، سطح معنی‌داری (sig)، از ۰/۰۵ کمتر است و بنابراین معنی‌دار است. به این معنی که رگرسیون خطی معنی‌دار است و می‌توان براساس متغیرهای مستقل (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)، سبک اجتنابی را پیش‌بینی کرد.

همچنین براساس جدول ۱۸، به ارزیابی دقیق‌تر نتیجه رگرسیون می‌پردازد. براساس این جدول، مجذور هم‌بستگی تطبیق یافته، مساوی ۰/۰۹۸ است. به این معنی که ۹/۸٪، واریانس متغیر سبک اجتنابی به وسیله متغیرهای (شیوه مستبدانه، شیوه مقتدرانه، شیوه سهل گیرانه)، قابل پیش‌بینی است.

جدول ۱۹. نتایج رگرسیون سبک اجتنابی بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده		t	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	Beta			
عدد ثابت	۵/۲۳۳	۱/۱۰۳			۴/۷۴۲	۰/۰۰۰
شیوه مستبدانه	-۰/۰۳۴	۰/۱۴۹	-۰/۰۲۳		-۰/۲۳۱	۰/۸۱۸
شیوه مقتدرانه	-۰/۱۹۱	۰/۲۳۹	-۰/۰۸۱		-۰/۷۹۷	۰/۴۲۷
شیوه سهل گیرانه	-۰/۴۳۴	۰/۱۴۶	-۰/۲۹۲		-۲/۹۷۰	۰/۰۰۴

جدول ۱۹ اطلاعاتی در مورد متغیر پیش‌بینی که در مدل وارد شده است را ارائه می‌دهد. جدول ۱۹، مقادیر ضرایب غیراستاندارد، و نیز ضرایب استاندارد (Beta)، را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول آمده، سطح معنی‌داری (sig)، متغیر مستقل (شیوه سهل‌گیرانه) که از ۰/۰۵ کمتر و معنی‌دار است را نشان می‌دهد. به این معنی که متغیر مستقل (شیوه سهل‌گیرانه با ضریب ۰/۴۳۴ - با عدد ثابت با ضریب ۵/۲۳۳) قابلیت پیش‌بینی متغیر سبک اجتنابی را دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه شیوه‌های فرزندپروری با حل مسئله اجتماعی جوانان شهر شیراز انجام شده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که بین دو متغیر شیوه‌های فرزندپروری و حل مسئله اجتماعی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. این موضوع نشان‌دهنده‌ی این است که نوع ارتباط والدین با فرزندان و شیوه‌ی فرزندپروری به کار برده شده بر نگرش و نحوه‌ی روبه‌رو شدن یک فرد با چالش‌های زندگی‌اش تأثیر دارد. بین سه بعد فرزندپروری، دو بعد آن یعنی شیوه‌ی مقتدرانه و شیوه‌ی مستبدانه با جهت‌گیری مثبت به حل مسئله و حل مسئله‌ی منطقی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. در شیوه‌ی فرزندپروری مقتدرانه، والدین انتظارات و پاسخ‌دهی بالایی دارند، به این صورت که برای فرزندان قوانین وضع می‌کنند و از آنها می‌خواهند تا از آن قوانین پیروی کنند، به احساسات فرزندان‌شان اهمیت می‌دهند، فرزندان خود را به مستقل شدن تشویق می‌کنند و در تلاش هستند تا به نیازهای عاطفی و مالی فرزندان‌شان پاسخ مناسبی بدهند. این نوع شیوه‌ی فرزندپروری باعث افزایش اعتماد به نفس فرزند می‌شود، آنها را در برابر مشکلات مقاوم می‌کند و بر روی نگرش آنها نسبت به مسائل و نحوه‌ی کوشش این افراد برای یافتن راه حل تأثیر می‌گذارد. نگرش آنها، نگرشی مبتنی بر قابل حل بودن مشکلات است. همچنین طریقه‌ی یافتن راهکاری برای حل کردن مشکلات به گونه‌ای منطقی و با تفکر است که نتیجه‌ای مثبت در پی دارد.

باتوجه به یافته‌ها، شیوه‌ی فرزندپروری مستبدانه نیز با جهت‌گیری مثبت و حل مسئله‌ی منطقی رابطه‌ی مثبت و معناداری دارد. در شیوه‌ی مستبدانه، والدین معتقدند که کودک باید مطیع آنها باشد و قوانین سخت‌گیرانه و بدون انعطافی برای آنها وضع می‌کنند. این والدین انتظارات بسیار بالا اما پاسخ‌دهی ضعیفی دارند و نتیجه‌ی این شیوه‌ی فرزندپروری، داشتن فرزندی با عزت‌نفس و اعتماد به نفس پایین، مشکلات رفتاری و کم بودن مقاومت نسبت به مشکلات است. انتظار می‌رود تا این شیوه‌ی فرزندپروری با جهت‌گیری منفی به حل مسئله و سبک تکانشی یا اجتنابی حل مسئله رابطه‌ی مثبت و معناداری داشته باشد، اما نتیجه طبق انتظارات نمی‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که با وجود تأثیر چشمگیر شیوه‌ی فرزندپروری خانواده، این شیوه‌ها تنها منبع تأثیرگذار بر رفتار و نگرش فرزندان نیستند، چرا که عوامل تأثیرگذار دیگری چون فضای مجازی، روابط اجتماعی مخصوصاً دوستان و مدرسه و دانشگاه نیز تأثیرات بسیاری دارند. تحصیل در دانشگاه برای این افراد محیطی را فراهم می‌آورد تا علاوه بر کسب علم و دانش، شیوه‌ی برخورد دیگران با مشکلات را نیز مشاهده کرده و از آن الگو بگیرند، همچنین اگر فرد دوستانی داشته باشد که روش حل مسئله‌ی آنها به صورت منطقی باشد، می‌تواند از دوستان خود نیز یاد بگیرد.

از سوی دیگر بین شیوه‌ی فرزندپروری مقتدرانه و جهت‌گیری منفی به حل مسئله رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد. به این معنی که افرادی که با شیوه‌ی فرزندپروری بزرگ می‌شوند، به احتمال بسیار کمتری نگرش منفی و روش غیرمنطقی برای حل مسئله دارند، زیرا با توجه به شیوه‌ی فرزندپروری به کار رفته برای آنها و اهمیت بسیاری که والدین برای آنها قائل بودند، از اعتماد به نفس و عزت‌نفس بالایی برخوردار هستند و مقاومت بیشتری در برابر مشکلات دارند.

نتیجه‌ی دیگر پژوهش این است که سبک تکانشی حل مسئله که الگوی ناکارآمد حل مسئله است رابطه‌ی معنی‌داری با هیچ‌کدام از شیوه‌های فرزندپروری ندارد، انتظار می‌رفت که این سبک با حداقل یکی از شیوه‌های فرزندپروری مانند شیوه‌ی مستبدانه یا سهل‌گیرانه رابطه‌ی معناداری داشته باشد، چراکه این شیوه‌ها باعث بروز مشکلات بسیاری در فرزندان می‌شود که می‌توان به مشکلات رفتاری و عاطفی و میزان پایین اعتماد به نفس و عزت نفس آنها اشاره کرد، اما همان‌گونه که قبلاً به آن اشاره شد، با وجود مهم بودن شیوه‌ی فرزندپروری، این مهم تنها عامل تأثیرگذار نمی‌باشد و عوامل بسیاری از جمله عوامل فرهنگی، اجتماعی و... بر فرد و تصمیمات و الگوپردازی او تأثیر می‌گذارند. از دیگر دلایل می‌تواند پاسخ‌های بی‌دقت جامعه‌ی آماری یا نداشتن اطلاعاتی در این زمینه باشد.

شیوه‌ی فرزندپروری سهل‌گیرانه رابطه‌ی منفی و معناداری با سبک اجتنابی حل مسئله دارد. در فرزندپروری سهل‌گیرانه والدین انتظارات و تقاضاهای کم و پاسخ‌دهی بالایی به نیازهای فرزندان‌شان دارند. آنها آزادی بسیاری را در اختیار فرزندان‌شان قرار می‌دهند و هیچ‌گونه قوانین و مقرراتی را برای آنها وضع نمی‌کنند، در صورت بروز اشتباهی توسط فرزندان‌شان، هرگز او را مقصر ندانسته و تمام بار مسئولیت اتفاق را از شانه‌های آنها برداشته و آنها را به این باور می‌رسانند که این مشکلات به علت شیوه‌ی رفتاری و نحوه‌ی تفکر آنها نیست، بلکه تمامی مسائل به‌وجود آمده به‌خاطر علت دیگری است. این والدین هرگز به کودک خود اجازه‌ی تجربه‌ی ناکامی را نمی‌دهند و همین امر موجب می‌شود که این افراد در برابر مشکلات زندگی شکننده باشند و تحمل ناکامی و ابهام و توانایی تصمیم‌گیری در صورت بروز مشکل را نداشته باشند. این افراد به دلیل نبود قوانینی در خانواده که از آن پیروی کنند، بی‌نظم و عجول بوده و توانایی پیروی از قوانین و مقررات در نظام اجتماعی‌ای بزرگتر از خانواده و تشخیص درست و غلط را ندارند. سبک اجتنابی حل مسئله یک الگوی ناکارآمد حل مسئله است که فرد با این سبک حل مسئله، همواره در اجتناب از رویارویی با مشکلات است. روبه‌رو شدن با مشکلات نیازمند هوش هیجانی بالا، اعتماد به نفس و عزت نفس، مقاومت در برابر مشکلات و تحمل ناکامی‌ها است که افراد بزرگ‌شده با شیوه‌ی فرزندپروری سهل‌گیرانه از این ویژگی‌ها برخوردار نیستند، انتظار می‌رفت که سبک اجتنابی با شیوه‌ی فرزندپروری سهل‌گیرانه رابطه‌ای مثبت و معنادار داشته باشد اما رابطه‌ای منفی و معنادار دارد. در تبیین این موضوع می‌توان به نتیجه‌ی حاصل از پژوهش بررسی رابطه‌ی مدل حل مسئله و شیوه‌ی فرزندپروری نین و همکاران (۲۰۲۰) اشاره کرد. نین و همکارانش در این پژوهش عنوان کردند که فرزندان که با شیوه‌ی فرزندپروری سهل‌گیرانه بزرگ می‌شوند، مدل حل مسئله‌ی آنها، مدل جستجوگر است و راه‌حل‌های نو و بدیعی برای مشکلات دارند. بنابراین نتیجه‌ی به‌دست آمده با نتیجه‌ی حاصل از پژوهش نین و همکاران (۲۰۲۰) هم‌سو است.

نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش لین و همکاران (۲۰۲۳)، نین و همکاران (۲۰۲۰)، برت (۲۰۱۵)، دروسا و همکاران (۲۰۱۳)، موسی‌بیگی و همکاران (۱۴۰۱)، ذکائی‌فرد و موسی‌زاده (۱۳۹۹)، مجیدی‌نیا (۱۳۹۹) و حسین‌نژاد و عبدالله‌زاده (۱۳۹۴) هم‌سو است.

در نهایت باید توجه داشت از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر، رده سنی جوانان بود لذا پیشنهاد می‌شود در مطالعات بعدی به سایر گروه‌های سنی نیز توجه ویژه‌ای گردد و با دسترسی به طیف گسترده‌تری از افراد و در نظرگیری جامعه آماری انتظار می‌رود نتایج پژوهش تعمیم‌پذیری بالاتری پیدا کنند. از سوی دیگر به منظور جمع‌آوری اطلاعات، از پرسش‌نامه‌ها استفاده شد، که این موضوع می‌تواند نتایج و یافته‌های پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد لذا پیشنهاد می‌گردد از مصاحبه‌های بالینی و مشاهده‌های ساختارمند در پژوهش‌های آتی استفاده شود.

منابع

- بالاخانی، زیبا. (۱۳۹۰). بررسی رابطه‌ی بین شیوه‌های فرزندپروری والدین با تاب‌آوری، منبع کنترل و پرخاشگری فرزندان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور مرکز تهران.
- بیرامی، منصور، هاشمی، تورج، میرنسب، محمود، و کلیایی، لایلا. (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش حل مسئله اجتماعی بر کاهش قربانی شدن دانش‌آموزان قربانی قلدری. فصل‌نامه نوآوری‌های آموزشی، ۶۳، ۷۷.
- حسین‌نژاد، محمد، و عبدالله‌زاده، حکمت‌الله. (۱۳۹۴). بررسی نقش سبک فرزندپروری والدین در اجتماعی شدن دانش‌آموزان مدارس راهنمایی (رویکردی اجتماعی-فرهنگی). تعلیم و تربیت، ۳۱، ۱۲۰-۱۴۴.
- ذکایی‌فر، آرزو، و موسی‌زاده، توکل. (۱۳۹۹). نقش سبک‌های فرزندپروری والدین در پیش‌بینی رشد اجتماعی کودکان پیش‌دبستانی ۵ و ۶ ساله. پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، ۱۰، ۸۷-۱۰۰.
- رحمت زهی خندانظر، خزایی، عبدالحکیم، و جوادیان جواد. (۱۳۹۶). بررسی رابطه‌ی بین سبک‌های فرزندپروری والدین با سبک‌های تفکر و سبک‌های حل مسئله در دانش‌آموزان ابتدایی شهرستان خاش. فصل‌نامه روان‌شناسی و علوم رفتاری ایران، ۱۰، ۵۷-۶۴.
- شکوهی یکتا، محسن، اکبری زردخانه، سعید، و شهابی، روح‌الله. (۱۳۹۳). آموزش حل مسئله به مادران و اثربخشی آن بر حل مشکلات خانوادگی و روش فرزندپروری آنان. فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی، ۴، ۱-۱۲.
- شیخ‌الاسلامی، علی، سلیمانی، اسماعیل، و محرم‌زاده، هنگامه. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش حل مسئله اجتماعی بر سازگاری و خودکارآمدی دانش‌آموزان زورگو. فصل‌نامه روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، ۴۷، ۴۹-۷۳.
- صفاری‌نیا، مجید، و زالی‌زاده، محسن. (۱۳۹۹). بررسی پیش‌بینی سبک‌های حل مسئله اجتماعی براساس ابعاد سرمایه روان‌شناختی در دانشجویان. مجله روان‌شناسی اجتماعی، ۱۴(۵۷).
- صیدی، ستار، احمدیان، حمزه، و صفاری‌نیا، مجید. (۱۳۹۸). مدل ارتباط دیدگاه‌گیری اجتماعی و خودکنترلی با شخصیت جامعه‌پسند با نقش واسطه‌ای هم‌دلی عاطفی. دو فصل‌نامه علمی-پژوهشی شناخت اجتماعی، ۸، ۸۰-۹۰.
- کاکابرابی، کیوان، و صیدی مریم. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش مهارت‌های حل مسئله بین‌فردی بر حل مسئله اجتماعی. فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی، ۹، ۱۷۵-۱۵۹.
- مجیدی‌نیا، مرضیه. (۱۳۹۹). بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (مورد مطالعه: جوانان ۲۰ تا ۳۵ سال شهر تهران). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق.
- موسی‌بیگی، طیه، سروش‌نیا، سهیلا، صفاری‌نیا، مجید، و آقابوسفی، علیرضا. (۱۴۰۱). پیش‌بینی جامعه‌پسندی براساس سبک‌های تبادل اجتماعی و سبک فرزندپروری در دانشجویان. پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، ۱۲، ۸۵-۱۰۰.
- میری، محدثه، و میر، محمد. (۱۳۹۸). ارتباط سبک‌های فرزندپروری والدین با استعداد استعمال موادمخدر در دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان شهر زابل. فصل‌نامه مطالعات و تحقیقات در علوم رفتاری، ۱، ۵۰.
- Aydoğan, Y., Metin, Ş., Büyüköztürk, Ş., Mercan, Z., & Kavak, Ş. (2017). The investigation of the relationship between social skills and problem solving skills of students in primary education department. *Journal of Current Researches on Educational Studies*, 7(1), 161-172.
- Derosa, V., Musso, S., & Jacobson, C. (2013). Perceived parenting style and social problem solving skills in young adults. *Modern psychological studies*, 18.
- Dias, L. (2005). Thinking styles and academic achievement among Hong Kong students. *Educational research Journal*, 13, 4-62.
- D'Zurilla, T. J., & Nezu, A. M., (2007). *Problem-solving therapy: A positive approach to clinical intervention* (3rd ed.). New York: Springer.
- D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, A. (2002). *Social problem-solving inventory-revised: Technical manual*. North Tonawanda, NY: Multi-Health Systems.
- D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, A. (2004). Social problem solving: theory and assessment.
- Fusaro, M., & Smith, M. (2018). Preschool inquisitiveness and science – relevant problem solving. *Early Childhood Research Quarterly*, 42, 119-127.

- Kimble, B. A. (2015). *The parenting styles and dimensions questionnaire: A reconceptualization and validation*. Oklahoma: Oklahoma State University.
- Lin, X., Yang, W., Xie, W., & Li, H. (2023). The integrative role of parenting styles and parental involvement in young children's science problem-solving skills. *Frontiers in Psychology, 14*, 1096846.
- Neyen, J., Volpe, C. A., Selby, E. C., & Houtz, J. C. (2020). The Relationships of Problem Solving Styles to Parenting Styles: Two Studies. *Educational Research Quarterly, 41*(2), 3-24.